

Література

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>. (дата звернення 10.10.2019).

2. Албул С. В., Ніколаєв О. Т., Тьорло О. І., Йосипів Ю. Р. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посіб. Одеса; Львів: ОДУВС; ЛьвДУВС, 2018. 480 с.

3. Банах С. М., Булачек В. Р., Землянський І. Ю. Особиста безпека працівників ОВС України: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 264 с.

4. Бахчеван С. Ф. До питання забезпечення особистої безпеки працівника національної поліції України під час екстремальної ситуації. Актуальні проблеми професійної підготовки поліцейського: матеріали круг. стол., 26 жовт. 2016 р., Одеса: ОДУВС, 2016. С. 19–22.

5. Конєв О. Ю., Ніколаєв О. Т. Удосконалення службової підготовки майбутніх поліцейських. Організація професійної підготовки в підрозділах Національної поліції України: матеріали круг. столу, 31 жовт 2017 р., Одеса: ОДУВС, 2017. С. 97–100.

СТРОЙОВИЙ ВИШКІЛ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЗМІЦНЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ СУЧАСНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Вайда Тарас Степанович

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри спеціальної фізичної
та вогневої підготовки Херсонського
факультету Одеського державного
університету внутрішніх справ

Кругливік Микола Іванович

старший викладач кафедри фізичного
виховання факультету суднової
енергетики Херсонської державної
морської академії

У сучасних умовах реформування Міністерства внутрішніх справ України (надалі – МВС України), враховуючи подальше становлення органів та підрозділів Національної поліції (далі – НПУ), необхідність удосконалення тактики боротьби правоохоронців у зв'язку із появою нових способів та засобів порушення публічного порядку (наприклад, участь правоохоронців у складі підрозділів поліції щодо забезпечення охорони громадського порядку (далі – ОГП) в умовах масових безпорядків під час проведення спортивно-масових заходів, політичних мітингів, демонстрацій тощо; виконання працівниками поліції в окремих регіонах держави оперативного-тактичних завдань під час проведення антитерористичної операції (операції об'єднаних сил) з метою подолання суспільно небезпечних проявів сепаратизму тощо), ставляться підвищені вимоги до службово-бойової підготовки постійного й перемінного особового складу поліції, в тому числі і до службової дисципліни та стройового вишколу правоохоронців, забезпечення злагодженості їх колективних дій [1].

Шляхи розв'язання певних актуальних проблем професійного виховання курсантської молоді розглядаються у напрацюваннях науковців із різних споріднених силових відомств (Служби безпеки України, Державної прикордонної служби, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Збройних Сил України тощо), в тому числі й поліцейських вишів (С.М. Алфьоров, М.І. Ануфрієв, О.М. Бандурка, М.Й. Варій, В.С. Венедиктов, В.Г. Жежерун, К.Б. Левченко, Е.М. Мануйлов, О.В. Негодченко, А.М. Подоляка, В.Г. Рибалка, О.І. Федоренко, О.Н. Ярмиш та ін.). Вчені приділяють увагу сучасним проблемам в галузі теорії та методики організації професійної підготовки працівників правоохоронної галузі.

Разом тим значні виховні можливості має стройова підготовка поліцейських, котра сприяє формуванню професійно важливих якостей сучасних правоохоронців.

Стройова підготовка є однією із основних дисциплін професійного (службово-прикладного) навчання та важливим методом у військово-патріотичному вихованні правоохоронців.

Стройова підготовка має на меті:

– вироблення у курсантів ЗВО МВС України (працівників поліції) уважності й умінь та навичек швидкого виконання команд

(розпоряджень) командирів, чіткого дотримання статутних вимог при відпрацюванні стройових прийомів за одиночним порядком і в складі підрозділу;

- прищеплення правоохоронцям акуратності, формування зразкового зовнішнього виду та відмінної стройової постави;

- формування витривалості, спритності, моторності, фізичної загартованості, підтягнутості, стройової виправки та краси рухів;

- розвиток у майбутніх офіцерів поліції дисциплінованості, звички діяти строго за статутом та формування почуття особистої відповідальності за правильне і чітке виконання команд, наказів та розпоряджень начальників, що сприяє в цілому зміцненню дисципліни в НПУ;

- прищеплення командирам підрозділу методичних навичок для ефективного проведення практичних занять з підлеглими.

Навички, здобуті курсантами та працівниками поліції на заняттях із стройової підготовки, застосовуються та вдосконалюються на заняття з вогневої, спеціальної фізичної підготовки й у повсякденній службовій діяльності.

Стройове навчання суттєво впливає на зміцнення статутного порядку у колективах підрозділів поліції, сприяє згуртуванню, організованості й службово-бойовій злагоженості особового складу, а також на виховання у правоохоронців почуття взаємної допомоги та міцного службово-професійного (військового) товариства.

Стройова підготовка має велике значення й у закладах вищої освіти МВС України, особливо для становлення особистості курсантів (осіб перемінного складу) як працівників поліції – центрального органу виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку – котрі вступили до відомчого вишу з цивільних загальноосвітніх навчальних закладів. В цьому випадку стройова підготовка сприяє досягненню перш за все наступних завдань:

- дати необхідні знання щодо необхідності виконання статутних вимог та встановленого порядку взаємовідносин правоохоронців, дотримання ними передбаченої субординації;

- прищепити майбутнім офіцерам поліції таку важливу складову якість правоохоронця як психологічну стійкість, котра необхідна працівникові поліції при виконанні службових обов'язків та в інших

екстремальних ситуаціях, формувати уміння та навички керувати строями (службовими підрозділами та навчальними групами);

– виробити у курсантів такі командирські якості як розпорядливість, вимогливість та методичні навички.

Стройове навчання – процес специфічний. Характерна особливість його полягає в тому, що стройова підготовка проводиться не тільки на заняттях, але й відбувається у повсякденному житті курсанта.

І тільки у тих підрозділах (відділах, службах, кафедрах) поліцейського вишу, де вимогливі, підтягнуті, з відмінною стройовою виправкою та зразковим зовнішнім виглядом викладачі, командири та начальники, стройова культура підтримується більш успішно, суттєво впливає на формування особистості майбутніх офіцерів поліції.

Тому обов'язок кожного командира (начальника, викладача) підрозділу – проявляти постійну турботу про стройовий вишкіл своїх підлеглих (курсантів). Виконання вимог Стройового статуту ЗС України у повсякденному житті навчального підрозділу є найкоротшим шляхом для досягнення мети – високого рівня стройової підготовки працівників поліції [2].

Розглянемо роль та місце керівника на стройовому занятті. При відпрацюванні прийомів одиночної стройової підготовки керівник заняття працює за одним із наступних варіантів:

– спостерігає за проведенням занять командирами відділень з метою вивчення їх роботи і робить помітки для розбору з сержантами взводу;

– контролює роботу одного з командирів відділень з метою детального вивчення методичних особливостей сержанта (кращого методиста у взводі) чи, навпаки, того командира відділення, що гірше від інших володіє методикою стройового навчання;

– на деякий час особисто бере на себе командування одним з відділень з метою практичного показу командирів даного відділення правильного відпрацювання стройового прийому;

– особисто проводить заняття з одним або кількома курсантами, які гірше за інших засвоюють стройовий прийом, що відпрацьовується;

– тримає весь взвод у виконанні прийому, що відпрацьовується.

Заступник командира навчального взводу, як правило, займається з курсантами, які гірше засвоюють стройовий прийом, що відпрацьовується, або проводить заняття з одним із відділень.

Поєднання даних варіантів на кожному занятті залежить від рівня методичної підготовки самого керівника та командирів відділень, а також від рівня стройового навчання курсантів. У будь-якому випадку роль керівника має бути активною, а його дії повинні бути спрямовані на точне статутне виконання стройових прийомів.

Під час відпрацювання стройового прийому керівник подає команди для виконання вправи. Не повинно бути такого положення, коли у ході відпрацювання, наприклад, стройового кроку одне відділення вивчас рух рукою, друге робить вправу на 4 рахунки, а третє – рухається стройовим кроком. Порядок відпрацювання прийому має бути одноманітним, керівник повинен його регулювати.

Після зразкового показу прийому керівником командири відділень не повторюють показ, а відразу ж приступають до вивчення та відпрацювання (тренування) прийому.

Запропонуємо деякі організаційно-методичні рекомендації викладачам та командирам (керівникам курсантських підрозділів), які проводять заняття зі стройової підготовки поліцейських.

Готуючись до заняття, його керівникові необхідно досконало вивчити вимоги Стройового статуту щодо виконання кожного прийому, котрі належить відпрацювати з курсантами.

Доцільно самостійно потренуватися у практичному виконанні даних стройових прийомів, доводячи їх виконання до зразкового. У випадку, коли виконання стройового прийому є незрозумілим, звернутися за допомогою до товаришів по службі. Незалежно від настрою і погодних умов (спека, холод, туман тощо) бути бадьорим та підтягнутим, своїм виглядом та поведінкою спонукати курсантів до активних дій.

Пояснювати стисло, чітко, бути суворо офіційним, звертатися до підлеглих тільки згідно вимог статуту («товариш курсант», «курсант Сидоренко», але не «Сидоренко» тощо). Не називати їх на «ти» («Гей, ти..., підійди до мене»), не погрожувати їм, не насміхатися із невправності курсантів-початківців та не ображати їх.

Не доторкатися до курсантів з метою усунення виявлених недоліків при виконанні ними стройових прийомів. Існує багато методичних прийомів, що дозволяють ці недоліки усунути без будь-

якого доторкання (в тому числі командира відділення чи товариша по строю). Методично грамотна організація стройове навчання – один із бар'єрів, що перешкоджають розвитку нестатутних взаємовідносин.

По ходу відпрацювання того чи іншого прийому доцільно робити короткі репліки (передусім на адресу курсантського складу) заохочувального характеру, наприклад: «курсант Сидоренко, правильно!» («добре!», «відмінно!», «вже краще!» і та ін.).

З цією метою у загальному масиві навчального підрозділу буквально відшукувати кращих курсантів, які виявляють старання, навіть якщо у когось з них з початку не все виходить.

Репліки (зауваження) іншого характеру мають форму команд, вони повинні спонукати курсантів до усунення конкретних недоліків, наприклад: «курсант Петренко, притиснути лікті!», «курсант Сидоренко, розгорнути плечі!» і т.д. Слід уникати занудних (монотонних) повчань, особливо адресованих до всього строю («Скільки разів можна нагадувати...!», «Невже я незрозуміло кажу...?» та ін.).

Обов'язково заохочувати в кінці кожного заняття хоча б одного курсанта за зразкове виконання стройових прийомів, а також за старанність. Перед оголошенням заохочення вивести даного курсанта (курсантів) зі строю і подати йому (їм) команди для зразкового виконання відпрацьованих стройових прийомів.

В умовах складних соціально-демократичних перетворень, що відбуваються у сучасних умовах на теренах України, враховуючи прояв низької загальної культури серед значної частини молодого покоління, а також необхідності подальшого реформування існуючої системи відомчої освіти МВС України вирішення проблеми формування професійно важливих якостей працівників НПУ є актуальною і своєчасною.

Удосконалення фахової підготовки працівників правоохоронних органів насамперед зумовлюється специфікою та складністю їхньої діяльності, суперечливістю соціально-економічних процесів, в які доводиться втручатися поліцейським, а також реальним станом розробленості змістовного компоненту у відомчій педагогічній теорії та практиці, який в окремих випадках відстає від реальії суспільного життя.

Результати аналізу відповідних літературних джерел, ознайомлення з освітньо-виховною роботою закладів вищої освіти МВС України показує, що рівень сформованості професійно важливих якостей випускників поліцейських вишів не в повній мірі відповідає сучасним вимогам.

Однією із суттєвих причин неефективного використання науково-педагогічним складом та керівниками курсантських підрозділів напрацьованих методів і організаційних форм виховного впливу є відсутність науково-методичного обґрунтування самої логіки розгортання цілеспрямованого психолого-педагогічного процесу формування професійно важливих якостей курсантів в контексті їх всебічного службового виховання (стройового вишколу, службової дисципліни тощо).

Література

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>. (дата звернення 05.10.2019).

2. Про Стрйовий статут Збройних Сил України: Закон України від 24 березня 1999 року № 549-XIV. URL. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/549-14>. (дата звернення: 05.10.2019).

3. Вайда Т. С. Стрйова підготовка правоохоронців. Методика проведення практичних занять: [для науково-педагогічного складу, працівників відділів організації служби, керівників підрозділів перемінного складу ВНЗ МВС України та курсантів-правоохоронців]: навчально-методичний посібник. Херсон: ХФ ОДУВС. 2016. 140 с.

5. Коломієць Ю. М., Пашаєв А. З., Уварова О. Ю. Удосконалення рівня фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України шляхом проведення секційної роботи із спортивних єдиноборств // *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України*: зб. наук. пр. (24 травня 2018 р., м. Харків) / МВС України. Харків: нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків: ХНУВС, 2018. С. 73–76.

6. Пашаєв А. З. о., Трішин К. О. Проблемні питання рівня фізичної підготовки працівників патрульної поліції // *Службова підготовка як система заходів, спрямованих на удосконалення знань, умінь та навичок працівників Національної поліції України*: матеріали круглого столу, м. Одеса, 02 листопада 2018 р. Одеса: ОДУВС, 2018. С. 125–127.

7. Пашаєв А. З. о., Проскурня Є. Є. Проблемні питання підвищення рівня фізичної підготовки та самозахисту працівників патрульної поліції у руслі євроатлантичної інтеграції України // *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 14-15 лютого 2019 р.) / Національний університет оборони імені Івана Черняхівського; за заг. ред. В. Свистун, О. Петрачкова. К.: НУОП, 2019. С. 95–98.